

KS. EDWARD WASILEWSKI
Poznań, UAM

PODSTAWOWY WARSZTAT LITURGICZNY HOMILISTY

Na przestrzeni dziejów Kościoła wykształciły się różne koncepcje liturgii. Utożsamiano ją wyłącznie z zewnętrznymi ceremoniami kultu, a jej ranga wzrastała, im bardziej ceremonie te były rozbudowane. Natomiast w jej ujęciu legalistycznym była ona ograniczona do tego, co można było wyrazić językiem prawa i obowiązujących przepisów dotyczących sprawowanych obrzędów. Miało także miejsce dość statyczne i instrumentalne rozumienie liturgii, co nie prowadziło do osobowego spotkania człowieka z Bogiem. Konkretnie akty liturgiczne rozumiano jako przejaw religijności człowieka, ujmujący spełniany obowiązek wobec samego Boga. W takim zaś ujęciu sprawowanie liturgii nie wiązało się z uświęcającym działaniem Boga z samej istoty, ale było traktowane jako skutek finalny. Z tej racji w takim doświadczeniu jej akty były bardziej inicjatywą człowieka niż Boga¹.

Sobór Watykański II, zrywając ze wspomnianymi koncepcjami, podkreślił, że sprawowana liturgia jest kontynuacją kapłańskiej misji Chrystusa w Kościele. I to właśnie w niej, przez znaki widzialne, wyraża się i urzeczywistnia uświęcanie². Jest ona na wszech miar szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, i jest zarazem źródłem, z którego wypływa jego moc³. Katechizm Kościoła Katolickiego zaznacza: „Przez liturgię Chrystus, nasz Odkupiciel i Arcykapłan, kontynuuje w swoim Kościele, z Kościołem i przez Kościół dzieło naszego odkupienia”⁴. Zaś sam człowiek składając kult, uczestniczy w Chrystusowym kapłaństwie i misji prorockiej, jaką jest głoszenie słowa Bożego, oraz królewskiej, która jest służbą miłości. Cała liturgia jest dziełem Chrystusa Kapłana i Jego Mistycznego Ciała, którym jest Kościół, a przez to jest zespołem wielu znaków, które łączą się nie tylko z kultem, ale i z uświęceniem ludzi. Poprzez liturgię wierni uczestniczą w życiu Bożym i dzięki temu składają Jemu kult.

Chociaż zrealizowane przez Chrystusa misterium zbawienia było wydarzeniem jednorazowym, to jednak z woli samego Boga jest ono kontynuowane we wspólnocie poprzez głoszenie słowa Bożego i sprawowanie sakramentów. W liturgii jest nadal obecny ten sam Chrystus i Jego zbawcze dzieło. Można więc powiedzieć, że jest ona działaniem Chrystusa i Jego Kościoła pod osłoną znaków. W tym przy-

---

¹ Por. T. SINKA, *Zarys liturgiki*, Kraków 1994, s. 12.

² Por. KL 7.

³ Por. *tamże*, nr 10.

⁴ KKK 1070.

padku znak to osoba, rzecz lub działanie, przez które dochodzimy do poznania rzeczywistości ukrytej. Służy on jako pomost między dwoma światami, a przez to daje możliwość poznania innej rzeczywistości. Znak jednocześnie odkrywa i ukrywa daną rzeczywistość⁵.

1. Kontekst liturgiczny homilii

Od samego początku liturgia wpisująca się w działalność Kościoła w dwóch wymiarach: głoszenie słowa Bożego i sprawowanie liturgii. W tym pierwszym szczególne miejsce zajmuje homilia. Jest ona zakorzeniona w liturgii i stanowi jej integralną część. „Zaleca się bardzo, by homilia, w której w ciągu roku liturgicznego przedstawia się na podstawie świętego tekstu tajemnice wiary i zasady chrześcijańskiego życia, była częścią sprawowanej liturgii”⁶. Sobór Watykański II widzi homilię jako wykład tajemnic wiary i życia chrześcijańskiego, dokonany na podstawie tekstów świętych w powiązaniu z rokiem liturgicznym.

Homilia, występując w kontekście liturgii, pełni rozmaite funkcje. Pierwszą z nich jest przygotowanie do zrozumienia i przeżycia wydarzenia liturgicznego. Głoszone słowo Boże pozwala głębiej wniknąć w sens i znaczenie symboliki obrzędów liturgicznych. To z kolei budzi pragnienie przyjęcia sakramentu poprzez duchowe otwarcie na zbawcze działanie Chrystusa. Z kolei wyjaśniając sens sakramentu, wskazuje na życiowe zobowiązania⁷.

Ze względu na to, że homilia jest częścią samej liturgii, pełni też funkcję anametyczną. Uobecnia rzeczy przeszłe w teraźniejszości. Poprzez głoszone słowo Boże nie tyle przypomina zbawczą obecność Boga w historii, ale sprawia, iż sam Chrystus obecny w tym słowie uobecnia swoje działanie⁸.

Pełni także funkcję mistagogiczną, przez co wprowadza wierzących w głębokie przeżycie sprawowanego misterium. Poprzez posługę Kościoła jednoczy z Chrystusem⁹. Wynika z tego, że homilia to głoszenie słowa Bożego w kontekście liturgii:

Z biegiem roku Kościół odsłania całe misterium Chrystusa, począwszy od wcielenia i narodzenia aż do wniebowstąpienia, do dnia Pięćdziesiątnicy oraz do oczekiwania błogosławionej nadziei i przyjścia Pana. W ten sposób obchodząc misteria odkupienia, Kościół otwiera bogactwa zbawczych czynów i zasług swojego Pana, tak że one uobecniają się niejako w każdym czasie, aby wierni zetknęli się z nimi i dostąpili łaski zbawienia¹⁰.

⁵ Por. L. KUC, *Znak*, w: A. ZUBERBIER (red.), *Słownik teologiczny*, t. II, Katowice 1989, s. 427–429.

⁶ KL 52.

⁷ Por. H. SIMON, *Homilia jako integralny element Eucharystii*, „Współczesna Ambona” 3 (1987), s. 116.

⁸ Por. W. PRZYCZYNA, *Teologia ewangelizacji*, Kraków 1992, s. 139.

⁹ Por. TENŻE, *Przepowiadanie w liturgii*, „Materiały Homiletyczne” 141 (1994), s. 18.

¹⁰ KL 102.

W tym paschalnym misterium szczególnie miejsce zajmuje niedziela, poprzez którą wspomina się nie tylko zmartwychwstanie, ale całe dzieło odkupienia i gromadzi wiernych, aby poprzez liturgię słowa i Eucharystię wspominali mękę, śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa i składali dziękczynienie Bogu Ojcu.

2. Liturgia jako źródło homilii

Terminem „źródła homilii” posługują się dokumenty Kościoła, określając, że homilie „treść swoją powinny czerpać przede wszystkim ze źródeł Pisma Świętego i liturgii”¹¹. Wynika z tego, że liturgia, obok Pisma Świętego, jest istotnym źródłem nie tylko dla homilii, ale także dla wszelkich form przepowiadania słowa Bożego. Mowa Boga do człowieka dokonuje się przede wszystkim w liturgii, która stanowi „przepowiadanie przedziwnych dzieł Bożych w historii zbawienia, czyli w misterium Chrystusa, które zawsze jest w nas obecne i działa, zwłaszcza w obrzędach liturgicznych”¹².

Rzeczywistość nadprzyrodzona staje się człowiekowi dostępna za pośrednictwem znaków. Znaki liturgiczne, wskazując na jakąś rzeczywistość nadprzyrodzoną, posiadają bardzo bogaty zakres znaczeniowy. Należy podkreślić, że nie ma liturgii bez znaków, tak jak nie ma zrozumienia liturgii bez zrozumienia znaków. Znakiem jest zgromadzenie liturgiczne, celebrans, ołtarz, ambona, chleb i wino, krzyż ołtarzowy, naczynia święte, szaty liturgiczne, świeca, kadzidło, a nade wszystko gesty i postawy liturgiczne. Znakami są wszystkie sakramenty i sakramentalia, a także cały rok liturgiczny ze swymi okresami. To, co przeżywamy w liturgii, dokonuje się

przez czyny i słowa wewnętrznie ze sobą połączone, tak że czyny dokonane przez Boga w historii zbawienia ujawniają i potwierdzają doktrynę oraz sprawy wyrażone w słowach, słowa zaś obwieszczają czyny i rozświetlają zawartą w nich tajemnicę¹³.

Także dokumenty Kościoła w Polsce wskazują na to, że liturgia jest źródłem przepowiadania homilijnego. Homilia

stanowi integralną część samej liturgii i odgrywa ważną rolę w uobecnianiu dzieła zbawienia. Jest kontynuacją i aktualizacją czytań biblijnych dokonywaną w kontekście sprawowanego misterium, okresu liturgicznego, przypadającego wspomnienia świętych oraz rzeczywistych warunków życia i potrzeb słuchaczy¹⁴.

Swoje źródło czerpie nie tylko ze słowa Bożego, ale także z tekstów liturgicznych i powinna „opierać się na czytaniach lub tekstach mszalnych”¹⁵.

---

¹¹ KL 35.

¹² *Tamże*.

¹³ KL 2.

¹⁴ *II Synod Diecezji Lubelskiej 1977–1985*, Lublin 1988, s. 18.

¹⁵ *II Synod Plenarny 1991–1997. Teksty robocze*, Poznań – Warszawa 199, s. 64.

3. Elementarne wyposażenie warsztatu liturgicznego homilisty

Sobór Watykański II rozpoczął nowy etap w historii Kościoła, który wyraża się szczególnie w liturgicznej trosce o przekaz wiary chrześcijańskiej. Akcentuje potrzebę nie tylko akomodacji liturgii do różnych kultur i narodów, ale wzywa do nieustannego pogłębiania wiedzy liturgicznej w krajach chrześcijańskich. Kaznodzieje powinni nieustannie doksztalcać się liturgicznie i kształtować w sobie liturgiczne myślenie. Potrzebne jest ciągłe studium teologii soborowej, dokumentów soborowych, aby w nowych warunkach posługiwać się także nowym językiem, który uchwyci i odkryje piękno liturgii.

Przepowiadanie słowa Bożego w czasie sprawowania liturgii jest czynnością liturgiczną, a sama homilia swoją treścią powinna wiązać się z liturgią dnia. Korzystając z tekstów biblijnych i liturgicznych, korzysta także z tworzywa, jakim są czynności liturgiczne. Oficjalne księgi liturgiczne są elementem celebracji liturgicznej. Tylko takie księgi są w pewnym sensie dokumentem zawierającym teksty liturgiczne. Korzystając z takich ksiąg, ważne są nie tylko teksty liturgiczne, ale także wstępy teologicznopastoralne. Wykaz ksiąg liturgicznych podaje Bogusław Nadolski w opracowaniu *Liturgika. Liturgika fundamentalna*¹⁶.

Warsztat liturgiczny homilisty winien być tak zorganizowany, by ułatwiał pogłębianie tematyczne związane z przygotowaniem homilii. Jest on niezbędny, gdyż, jak zaznacza Wiesław Przyczyna: „Zbyt rzadko zdarzają się homilie, w których homiliści odwoływaliby się do liturgii, to jest tekstów liturgicznych, znaków, symboli i obrzędów”¹⁷. Chodzi nie tylko o wykorzystanie dokumentów Kościoła powszechnego określających czym jest liturgia, ale także opracowań o charakterze podręcznikowym. Takich materiałów jest zapewne taka obfitość, iż uzasadniona ich selekcja trudna będzie do przeprowadzenia. Jako kryterium pomocnicze przyjmujemy wzgląd praktycznej użyteczności. Aby umożliwić pełniejsze zrozumienie tekstów liturgicznych i sprawowanego misterium przez samych głosicieli słowa Bożego, a potem słuchaczom, w podręcznej bibliotece każdego kaznodziei powinny znaleźć się podstawowe opracowania z tego zakresu.

3.1. J. RATZINGER, *Duch liturgii*, Poznań 2002

Niniejsze opracowanie odnosi się do wytycznych II Soboru Watykańskiego, który w dziedzinie liturgicznej dokonał wielkiej reformy. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w *Sacrosanctum Concilium*. Kościół podkreślił związek, jaki istnieje między liturgią ziemską a niebiańską. To opracowanie kreśli wizję liturgii w czterech wielkich płaszczyznach tematycznych. Podkreśla, że liturgia chrześcijańska jest

¹⁶ Poznań 2014², s. 141–148.

¹⁷ W. PRZYZCZYNA, *Homilia pięćdziesiąt lat po Soborze Watykańskim II. Pytania, problemy, wyzwania*, Kraków 2013, s. 57.

wydarzeniem kosmicznym, w którym modli się całe stworzenie, przygotowujące się w Chrystusie do nowego nieba i nowej ziemi. Drugą kwestią, jaka zostaje podjęta, jest związek, jaki zachodzi między liturgią chrześcijańską a liturgiami narodów świata i ich religiami. Omówiona zostaje także relacja, jaka istnieje pomiędzy kultem Starego i Nowego Przymierza. Całość zamyka refleksja dotycząca relacji między Wschodem a Zachodem, która prowadzi do uzasadnionej realizacji reform soborowych. W przestrzeni tych tematów autor rozwija zagadnienia związane z przeszłością liturgiczną, powiązań, jakie zachodzą między liturgią i sztuką, oraz kształtem, jaki powinna przybierać współczesna liturgia.

3.2. B. NADOLSKI (oprac.), *Leksykon liturgii*, Poznań 2006

Autor, w oparciu o własne doświadczenie naukowe, a także liczne publikacje obcojęzyczne, przygotował leksykon zawierający ponad 1700 haseł uporządkowanych alfabetycznie. Wśród nich są również hasła związane ze świętami i wspomnieniami świętych oraz hymny liturgii godzin. Można w nim odnaleźć bardzo wyczerpujące informacje dotyczące teologii Eucharystii oraz ksiąg liturgicznych. Omówione są, w sposób precyzyjny, poszczególne części Mszy św., opis naczyń i szat liturgicznych oraz architektury sakralnej. Opracowaniu materiału towarzyszy przejrzysty język, który subtelnie wprowadza w świat ducha liturgii oraz doświadczenia wiary. Na końcu opracowania znajduje się bardzo przydatny spis haseł.

3.3. B. NADOLSKI (oprac.), *Leksykon symboli liturgicznych*, Kraków 2010

Niniejsze opracowanie poprzedzone jest wprowadzeniem, w którym autor omawia znaki i symbole występujące w liturgii, podając ich podział. W leksykonie znajdujemy omówienie 187 haseł uporządkowanych w kolejności alfabetycznej. Pozycja przeznaczona jest dla tych, którzy są zainteresowani symboliką liturgiczną oraz zagadnieniem symbolu i znaku w liturgii. Zainteresuje także tych, którzy pragną na nowo odkryć znaczenie gestów i słów towarzyszących w celebracjach liturgicznych. Całość wieńczy spis haseł.

3.4. W. ŚWIERZAWSKI (red.), *Misterium Christi. Podręcznik liturgiki ogólnej i szczegółowej*, Kraków – Sandomierz 1984–2013

Jak sam tytuł wskazuje, jest to opracowanie podręcznikowe o charakterze akademickim. Dzieło, na które skład się 8 tomów, to obszerny i wnikliwy materiał z zakresu historii liturgii a także wykład teologiczno-biblijny omawianych zagadnień, opisany przez wielu wybitnych teologów i liturgistów. Zamieszczone opracowania ukazują rzeczywistość liturgii Kościoła postrzeganą z różnych stron, z zachowaniem także osobistego warsztatu poszczególnych autorów. Czytelnik otrzyma informację z zakresu historii liturgii, teologii Eucharystii oraz pozostałych sakramentów i sakramentaliów, roku liturgicznego, relacji, jaka istnieje między liturgią a sztuką, oraz teologii liturgii godzin. Na uwagę, szczególnie w kontekście prze-

powiadania homilijnego, zasługuje tom 8 dotyczący formacji liturgicznej. Samo kościelne przepowiadanie ze swojej natury powinno być ukierunkowane formacyjnie. Ma prowadzić do coraz bardziej owocnego przeżywania sprawowanego misterium.

3.5. J. STEFAŃSKI, *Liturgia dla każdego*, Lublin 2012 (wyd. IV poszerzone)

To opracowanie można wręcz nazwać podstawowym abecadłem liturgii. Autor, w trzech rozdziałach: *Ogólnie o liturgii*, *Rok liturgiczny* i *Sakramenty – sakramentalia* daje teologiczno-biblijny komentarz wyjaśniający znaczenie znaków, gestów i postaw liturgicznych. Zaznacza, że nie wszystkie znaki są klarowne i czytelne, niektóre wręcz obciążone historią, czy świadectwem kultury, wymagają ponownego odkrycia. Całość osadzona jest głęboko w przeżywanym roku kościelnym. Czytelnik znajdzie także bogactwo liturgii ukazane na przestrzeni dziejów Kościoła.

3.6. H. NADROWSKI, *Sacrum czasoprzestrzeni – reinterpretacja – kontrowersje – świat wartości*, Toruń 2012

Problematyka pracy obejmuje kwestie zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i stanowi konfrontację z istniejącą rzeczywistością. Autor podejmuje próbę kształtowania świadomości *sacrum* w przestrzeni kościelnej, w której sprawuje się liturgię. Nie skupia się na obiektach sakralnych jako takich, ale podejmuje refleksję teologiczną nad sztuką, nad jej funkcjonowaniem w kościelnej czasoprzestrzeni. Omawiana problematyka oscyluje między trzema zagadnieniami: człowiek, *sacrum* i język, które powinny zostać uwzględnione w kaznodziejskim przepowiadaniu. Niniejsze opracowanie jest tym cenniejsze, że wpisuje się w istniejącą dzisiaj sekularyzację postchrześcijańskiej Europy oraz narastającej globalizacji chrześcijaństwa. Jest to właściwa konfrontacja świata sztuki z założeniami i postulatami soborowymi. Poruszona zostaje kwestia symboliki wielu elementów i ich wzajemnej korelacji. Autor również zestawia wielkie ruchy odnowy liturgii i sztuki z założeniami Soboru Watykańskiego II.

3.7. M. KUNZLER, *Liturgia Kościoła*, Poznań 1999

To opracowanie stanowi niewątpliwie przekaz wiedzy, która ma prowadzić do umiłowania służby Bożej i jej umocnienia, oraz odkrycie, na czym polega oddawanie czci Bogu. Omówione są zagadnienia z zakresu liturgiki fundamentalnej i szczegółowej. Niniejsze dzieło zostało podzielone na sześć części. Autor analizuje, na czym polegał antropologiczny zwrot w teologii i katabatyczny w samym patrzeniu na liturgię. Opisuje, na czym polega odpowiedź człowieka na zaproszenie samego Boga i udział w Jego życiu. Szczególną uwagę skupia na sakramencie Eucharystii, która stanowi centralne miejsce dla sprawowania liturgii. Przechodzi poprzez historyczne ujęcie jej sprawowania w ujęciu posoborowym. Opisuje poszczególne części Mszy św., wyjaśniając znaczenie poszczególnych znaków, symboli, gestów

i postaw. Zwraca także uwagę na sakramenty, które należą do istotnych czynności Kościoła sprawowanych w ważnych sytuacjach życia osobistego i rodzinnego. Poświęca też wiele uwagi liturgii godzin i świętowaniu zbawczych tajemnic Chrystusa w roku liturgicznym. To dzieło jest tym wartościowsze, że autor dość często odwołuje się do liturgii bizantyjskiej, co pozwala i pomaga dostrzec niedoceniane nieraz piękno liturgii rzymskiej.

3.8. B. TESTA, *Sakramenty Kościoła*, Poznań 1998

Niniejsze opracowanie stanowi ważne źródło odnośnie do wymagań treściowych homilii obrzędowych. Ukazuje zobowiązujący wymiar przeżywanego i sprawowanego misterium. Nowe wydarzenie, przeżywane w liturgii, stanowi nową sytuację, a przez to zawiera w sobie nowy dar oraz nowe wezwanie, które domaga się odpowiedzi ze strony człowieka. Autor omawia zagadnienia związane ze sprawowaniem sakramentów, używając żywego języka, co oddala czytelnika od rutyny wyrażającej się często w pustostoiu. Niniejsza praca ukazuje zbawczą rzeczywistość, która dokonuje się w Kościele. Ma ona charakter dialogu, w którym dochodzi do spotkania człowieka z Bogiem poprzez sakramentalne znaki.

3.9. W. PAŁĘCKI, *Rok liturgiczny Paschą Chrystusa*, Sandomierz 2006

Rok liturgiczny to świętowanie całego życia Chrystusa, tajemnicy Jego ziemskiej działalności, męki, śmierci i zmartwychwstania. Jest to paschalne misterium Chrystusa, w którym dokonuje się przejście ze śmierci do życia. Celebracja i przeżywanie tych wydarzeń ma miejsce nie tylko w okresie wielkanocnym, ale także w każdą niedzielę. Autor podkreśla, że rok liturgiczny to nieustanne wyznanie wiary, ale także uobecnianie wydarzeń z historii zbawienia. Jest to wydarzenie szczególnie ważne dla całego Kościoła w wymiarze wspólnotowym i indywidualnym.

3.10. K. KONECKI, *Rok liturgiczny i kalendarz w reformie Soboru Watykańskiego II*, Toruń 2010

Niniejsze opracowanie stanowi bardzo ważny materiał szczególnie w kontekście przepowiadania hagiograficznego. Cała praca podzielona jest na sześć części, które ukazują, jak postępowały prace redakcyjne dotyczące roku i kalendarza liturgicznego w czasie Soboru Watykańskiego II. Autor dokonał dogłębnej analizy dokumentów i akt liturgicznych, dzięki czemu czytelnik otrzymuje bogactwo treści. Na uwagę zasługuje aneks z trzema opracowaniami: *Komentarz historyczny do zreformowanego kalendarza powszechnego*, *Zmiany naniesione do kalendarza* oraz *Alfabetyczny wykaz świętych w nowym kalendarzu*. Opisywane treści zostały opracowane w szerokim kontekście teologiczno-liturgicznym, co pozwoliło na syntetyczne ujęcie wielu zagadnień związanych z reformą roku liturgicznego i kalendarza świętych.

3.11. W. NOWAK (red.), *Liturgia i pobożność ludowa*, Olsztyn 2003

Autor określa, czym jest pobożność ludowa, wskazując, że jest to przejaw kultu prywatnego lub wspólnotowego, który wypływa z wiary chrześcijańskiej. Wyraża się przez konkretne formy liturgiczne, czerpiąc swoje wzorce z ducha i kultury danego narodu. Pobożność ludowa, obok liturgii, jest także wyrazem kultu chrześcijańskiego. Niniejsze opracowanie to niejako zestawienie obok siebie dwóch rzeczywistości kultu o innej randze. Nie należy ich sobie przeciwstawiać, ani porównywać ze sobą. Należy je jednak uporządkować, aby były sprawowane w Kościele zgodnie z przepisami liturgicznymi. Te dwie formy kultu powinny pozostawać we wzajemnym kontakcie, gdyż obydwie przynoszą duchowe owoce. W przekazie kaznodziej-skim należy wykorzystać bogactwo gestów, postaw i symboli utrwalonych w różnych przejawach pobożności ludowej.

3.12. H.J. SOBECZKO, *Servitium liturgiae*, Opole 2004

W tej pozycji, która zawiera 761 stron, czytelnik znajdzie szereg artykułów z teologii liturgii. Omówione są m.in. zagadnienia dotyczące sposobów obecności Chrystusa, teologicznej odnowy znaku liturgicznego i liturgii jako *ars celebrandi*. Homiliści w sposób szczególny powinni zwrócić uwagę na opracowania dotyczące świętowania Dnia Pańskiego, liturgiki pastoralnej oraz kultu świętych.

3.13. A. SIERZCHUŁA, *Błogosławieństwa w rodzinie*, Szydłówek – Toruń 2015

Jest to opracowanie dotyczące błogosławieństw, które — jako czynności liturgiczne — określane są mianem sakramentaliów. Autor podkreśla, że nie należy ich redukować wyłącznie do samej obrzędowości. Ich wartość rzeczywista i bogactwo mieści się w odczytaniu i zinterpretowaniu tekstów stanowiących cały obrzęd. Homiliści znajdą w tym opracowaniu bogatą refleksję teologiczno-liturgiczną dotyczącą form wykorzystania błogosławieństw. Syntetycznie została ukazana biblijna geneza błogosławieństw oraz analiza teologiczna błogosławieństw rodzinnych w obchodach roku liturgicznego. Na szczególną uwagę zasługuje zamieszczony na końcu słownik terminów teologiczno-liturgicznych.

4. Podręczna kartoteka

Podręczna kartoteka winna również wchodzić w skład elementarnego wyposażenia warsztatu liturgicznego homilisty. Jej sporządzenie jest wręcz konieczne w sytuacji, gdy nie dysponujemy konkordancją tekstów liturgicznych uporządkowanych tematycznie. Należy założyć, że przynajmniej niektóre ze wskazanych opracowań zostały zakupione i weszły w skład podręcznej biblioteki homilistów. Lektura tych pism winna być ukierunkowana na wyszukiwanie interesujących tekstów i zapi-

sywanie ich na kartkach – fiszkach. Zestawienie tych materiałów w podręcznych kartotekach, uszeregowanych według haseł w układzie alfabetycznym, może stanowić cenny materiał.

5. Podsumowanie

Aby skuteczniej czerpać w homiliach ze skarbcza liturgii, należy odświeżyć niektóre prawdy, które stanowią podstawę liturgicznej modlitwy, podkreślić chrystocentryzm w liturgii i wskazać, że życie liturgiczne skupia się wokół Chrystusa. Należy na nowo odkryć istotę hierarchiczności Ludu Bożego, który stanowią wszyscy wierzący. Wiara jest owocem głoszonego słowa Bożego. Sama zaś liturgia jest szczególnym miejscem przepowiadania. Dobrze przygotowany warsztat liturgiczny współczesnych homilistów będzie gwarantem tego, że współcześnie głoszone homilie będą łączyły się ze świętymi obrzędami, ze sprawowaniem sakramentów, a szczególnie Eucharystii. Przez to, że ze swej natury homilia jest nieodłącznym elementem liturgii, będzie ona owocnie wprowadzać w te czynności. Współczesne przepowiadanie powinno być na wskroś liturgiczne. Aby tak się stało, należy samo rozumienie liturgii na nowo udostępnić, oczyścić i dostosować, aby współcześni słuchacze owocniej w niej mogli uczestniczyć.

Słowa kluczowe: Kontekst liturgiczny homilii, źródła przepowiadania homilijnego, warsztat liturgiczny.

Basic liturgical techniques of a homilist

Summary

The statements of the Second Vatican Council explicitly indicate that liturgy is one of the basic sources of homilies. A homily is part of liturgy itself and fulfils different functions there. This way it becomes a lecture on holy mysteries and Christian life, which is done on the basis of the writings of the saints in relation to the liturgical year. The techniques of a homilist should be organized so as to give direct access to liturgical texts which can thoroughly explain the ceremonies and introduce people to a deeper experience of the performed mystery. A key to this can be subject indices placed in handbook-like studies.

Key words: Liturgical context of homilies; sources of preaching; liturgical techniques.

